

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Bakalářská práce

**Francouzské katolické zájmy ve Svaté zemi od
konce 19. století do roku 1948 a benediktinské
ženské řeholní společenství kláštera Naší Paní z
Kalvárie v Jeruzalémě**

Alžběta Kalábová

Plzeň 2012

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra blízkovýchodních studií

Studijní program Mezinárodní teritoriální studia

Studijní obor Blízkovýchodní studia

Bakalářská práce

**Francouzské katolické zájmy ve Svaté zemi od
konce 19. století do roku 1948 a benediktinské
ženské řeholní společenství kláštera Naší Paní z
Kalvárie v Jeruzalémě**

Alžběta Kalábová

Vedoucí práce:

PhDr. Lena Arava-Novotná, Th.D.

Katedra blízkovýchodních studií

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2012

Prohlašuji, že jsem práci zpracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2012

.....

Alžběta Kalábová

Na tomto místě chci poděkovat vedoucí mé bakalářské práce PhDr. Leně Arava-Novotné, Th.D., za rady a čas, který mi při psaní této práce věnovala, dále chci poděkovat sestřám benediktinkám Notre Dame du Calvaire, za poskytnuté materiály a cenné rozhovory. Velký dík patří také mým rodičům, kteří mě při mém studiu vždy ochotně podporovali.

Plzeň, duben 2012

.....

Alžběta Kalábová

OBSAH

1 ÚVOD	1
2 FRANCOUZSKÁ KATOLICKÁ CÍRKEV NA PŘELOMU 19. A 20. STOLETÍ.....	5
2.1 Stav církve ve Francii	5
2.1.1 Situace v řeholních kongregacích a řádech	7
2.2 Francie v Orientu	8
2.2.1 Křesťanské misie ve Svaté zemi v 19. století.....	10
2.2.2 Misie katolické církve ve Svaté zemi v 19. století	11
2.2.2.1 Francouzské katolické misijní dílo ve Svaté zemi v 19. století	12
3 SESTRY BENEDIKTINKY NOTRE DAME DU CALVAIRE.....	16
3.1 Vznik kongregace	16
3.2 Založení kláštera na Olivové hoře v Jeruzalémě	17
3.2.1 Klíčové okamžiky let 1892 – 1896	18
3.2.2 Ustavení a příchod první komunity	21
3.2.3 Západní nebo Východní?	23
3.2.4 Přelom 19. a 20. století.....	25
3.2.5 První světová válka 1914-1918	26
3.2.6 Před vznikem státu Izrael	28
4 KATOLICKÁ CÍRKEV A VZNIKAJÍCÍ STÁT IZRAEL	30
4.1 Status řeholních osob v Izraeli	32
4.2 Druhý Vatikánský koncil a změna postojů církve.....	33

5 ZÁVĚR	35
6 POUŽITÁ LITERATURA A PRAMENY	39
7 RESUMÉ	43

1 ÚVOD

Blízký východ je plný paradoxů. Oblast, kde se formovaly počátky lidské civilizace a kultury. Místo s nesmírným přírodním bohatstvím, ve kterém však často lidé žijí ve velké chudobě. Prostor, v němž se střetává a prolíná posvátné a profánní v každodenním životě. Historie Blízkého východu je nosná pro naši kulturu a zároveň velmi neutěšená. Existuje tedy mnoho témat, které nám tento region nabízí ke zkoumání a poznávání.

Ve své bakalářské práci se zaměřuji na jedno z nich, které má velmi specifický charakter. Jsou jím francouzské katolické zájmy ve Svaté zemi od konce 19. století do roku 1948, reprezentované ženským řeholním společenstvím sester benediktinek *Notre Dame du Calvaire* na Olivové hoře v Jeruzalémě. V oficiálním názvu práce používám český překlad jména kongregace tedy *Naší Paní z Kalvárie*, pro snadnější orientaci čtenáře, dále používám francouzské jméno. Časový úsek jsem vymezila příchodem sester na Olivovou horu v roce 1896 a vznikem státu Izrael v roce 1948, po jehož vyhlášení se situace ve Svaté zemi v mnoha ohledech změnila.

Tato bakalářská práce si klade za cíl seznámit čtenáře s významnou historickou etapou v životě francouzské katolické církve na přelomu 19. a 20. století, která je úzce spjata právě s oblastí Blízkého východu. Konkrétně se Svatou zemí a jejím centrem Jeruzalémem, který je pro křesťanství klíčový. Důležitou součástí práce je reprezentace sester benediktinek a jejich pozice v ekumenických zájmech Říma a orientální církve, zde řecko-melchitské katolické církve.

V této práci se také zabývám příčinami krize identity francouzské katolické církve, které ruku v ruce s politickou situací v Osmanské říši vyústily v orientaci katolické Francie do oblasti Orientu. Nastiňuji pozici

církve v Orientu, její zájmy a priority v kontextu křesťanských misí a politické situace v dané oblasti.

Na závěr své práce předkládám pro úplnost rámce problematiku vztahů mezi katolickou církví a nově vznikajícím státem Izrael, které se promítly i do života řeholních osob na izraelském území.

Hlavní výchozí literaturou se pro mou práci stala monografie *De Bonaparte á Balfour, La France, l'Europe occidentale et la Palestine, 1799, 1917* od autora Dominique Trimbura a také sborníky *Moniales à Jérusalem, centenaire du monastère de Notre-Dame du Calvaire au Mont des Oliviers* a *Monastère des Bénédictines du Mont des Oliviers, Jérusalem 1897-1997*, pojednávající o historii ženského benediktinského kláštera na Olivové hoře v Jeruzalémě.

V českém akademickém prostředí není tematika mé práce podrobně zmapovaná. Tato problematika je však natolik obsáhlá, že má práce je pouze dílčí částí na jejím poli. Perspektivu mé bakalářské práce vidím v nastínění daného historického období, které zájemcům umožní základní náhled na danou problematiku.

Na tomto místě považuji za důležité, vymezit pojmy, které ve své práci používám. Termíny, jako např. Svatá země, Palestina a jišuv, které se v mé práci objevují, jsou různě uchopitelné. Zde je definuji v kontextu chápání mé práce.

Svatá země

Pojem Svatá země, je natolik široký a komplexní, že je náročné jej uchopit i v předem geograficky definované rovině. Zeměpisné vymezení totiž nelze oddělit od pluralitně religiózního i individuálně spirituálního hlediska. V mé práci je tento pojem vymezen několika prvky.

Prvním z nich je křesťanské chápání tohoto fenoménu. Uvnitř tohoto vymezení na něj pak pohlížím v prostředí katolické církve a to jak

západního obřadu, tak i východního a její věrouky. Další specifikace přichází v podobě chápání Svaté země v rámci misijního díla. Zde se zaměřuji na řeholní misie, reprezentované francouzskou kongregací sester benediktinek *Notre Dame du Calvaire*. Všechny tyto prvky se stávají důležitým východiskem v porozumění této práci.

Křesťanské nazírání tohoto pojmu vychází ze dvou od sebe neoddělitelných skutečností. První z nich je starozákonní tradice, v níž Izrael, jako předobraz Církve, dostává od Hospodina zemi. Druhou je novozákonní tradice, spojená s životem a působením Ježíše Krista. V tomto ohledu se pak vyvíjí úcta ke konkrétním místům, které mají jak historický význam, tak spirituální přesah.

V prostředí katolické církve tento pojem ohraničují jak historické vědy, tak tradice, které určují geografii Svatých míst ve světle křesťanské víry. V tomto ohledu také vystává problematika status quo Svatých míst. V práci se jednoznačně orientuji katolickým vymezením.

Katolické misijní dílo ve Svaté zemi klade důraz především na náboženské podrobení Svatých míst, které se projevuje i samosprávně, z důvodu užšího sepejetí s předmětem víry, kterou je mesiášství Ježíše Krista.

Francouzské řeholní zájmy, v této práci reprezentované kongregací sester benediktinek, představují jakousi symbiózu všech jmenovaných prvků určující fenomén Svaté země. Od historických a samosprávných až po náboženské a spirituální.

V pohledu geografickém se pohybují v oblasti „*od pouště a Libanonu až k velké Řece, k řece Eufratu (celá země Chetitů), a až k Velkému moři, směrem k západu slunce...*“¹, země, kterou Bůh věnoval podle biblické tradice Izraelskému národu. Na místech, která jsou součástí této země, a která jsou klíčová pro život Ježíše Krista. Z nich se

---

¹ Kniha Jozue 1, 4 – *Jeruzalémská Bible*.

pak nejvíce zaměřuji na prostor města Jeruzalém a jeho blízkého okolí, které se stalo působištěm sester benediktinek.

Palestina

Ve své práci používám také pojem Palestina. Tento pojem je používán od 2. století n.l. pro bývalé území Judského království. Zde je pro geografické vymezení důležitá časová perioda, ve které se pohybují. Jedná se o druhou polovinu 19. století až rok 1948. Dochází zde proto k mnohým správně geografickým a demografickým změnám. Do roku 1922 spadá oblast pod správu Osmanské říše a po tomto roce je britským mandátním územím. Mezníkem se pak stává rok 1948 a vznik státu Izrael.

Tento pojem v mé práci funguje jako geografické vymezení odpovídající území ohraničeném ze západu pobřežím Středozemního moře, z východu řekou Jordán, z jihu Negevskou pouští a ze severu oblastí horní Galileje.

Je-li pojem používán v ohledu aktérství mezinárodních vztahů, je v kontextu časového období uvedena správná identifikace.

Jišuv

Slovo „jišuv“ znamená v hebrejštině „osídlení“ či „obyvatelstvo“ a v kontextu mé práce je používáno pro označení židovské populace, na území Palestiny, potažmo pro region židovského osídlení. Pojmu užívám především v souvislosti s vlnou alijí, od 80. let 19. století do roku 1948, kdy vznikl novodobý stát Izrael.

2 FRANCOUZSKÁ KATOLICKÁ CÍRKEV NA PŘELOMU 19. A 20. STOLETÍ

Francii můžeme v perspektivě dějin evropského křesťanství, spolu se Španělskem a Itálií, chápat jako silnou baštu západního katolicismu. V historii Evropy, sehrála tato její identita významnou úlohu. V jaké situaci se církev ve Francii nachází na konci 19. století? Odkud tento stav pramení, jaké má důsledky a kam směřuje?

2.1 Stav církve ve Francii

„Francie vyhrála titul „Nejstarší dcera Církve“ v roce 498, kdy svatý Remi, pokřtil krále Clovise. Navzdory patnácti stům rokům katolické historie, hrdinských světců a slavných zjevení, dnes Francie bojuje o svou duši.“²

Takto bychom mohli charakterizovat stav katolické církve ve Francii v polovině 19. století. Církevní instituce i věřící lid se v tomto období pohybují ve vleklé krizi vlastní identity, jejíž kořeny sahají až do konce 18. století. Do období, jež Francií otřásla Velká francouzská revoluce.

Vlivem revolučních událostí, které se nesou v duchu politiky antiklerikalismu a dechristianizace společnosti, katolicismus jako převládající náboženství Francie rychle uvadá.³

Část aristokracie a národní inteligence, do té doby formálně katolická, podlehla kultům „velkých mužů“ např. Voltaira a Rousseaua. A radikálnímu francouzskému osvícenství už *„toto náboženství, deformované vlivem jezuitů, katolicismus Syllabu, papežské neomylnosti,*

² ANDERSON, Mary Jo. *Faith of the Eldest Daughter – Can France retain her Catholic heritage?*[online]. 2003 [cit.14.4.2012]. Dostupné z: <http://www.wf-f.org/03-1-France.html>

³ „Protestantů žilo v 18. století ve Francii jen asi 600 000. (...) Židovské obyvatelstvo čítalo nejvýš 100 000 osob...“

TINKOVÁ, Daniela. *Revoluční Francie 1787-1799*, Praha: Triton, 2008, ISBN 978-80-7387-211-3. str. 238.

*uctívání Nejsvětějšího Srdce, poutí do Lurd a darů svatému Antonínovi z Padovy, za účelem znovunabytí ztracených věcí.*⁴, nemohlo čelit.

Katolická církev ve Francii se stala jakousi formou národní církve. *Občanskou ústavou duchovenstva* z 12. července roku 1790, došlo ke zrušení diecézních okrsků, jak byly do té doby známé a vznikaly nové na základě departmentních map. Funkce duchovenstva byly zjednodušeny zrušením tradičních titulů a úřadů. Byl ustanoven placený kněžský stav, po příkladu úředníků volený shromážděním voličů, bez ohledu na názor papežského stolce. Klérus se tak rozdělil na dvě skupiny. Kněze tzv. „přísežné“, kterých bylo asi 52%. Tito při svém ustanovení přísahali na ústavu. Druhou skupinu tvořilo 48% kněží, kteří *Občanskou ústavu duchovenstva* odmítli. Touto ústavou došlo také ke zrušení mnišských kontemplativních řádů, pro jejich „příživnictví“, z důvodu nepřítomnosti jejich aktivní činnosti pro společnost.

Svatý stolec reagoval na tuto situaci vydáním papežského breve *Quod Aliquantum*⁵, ve kterém jasně odmítl *Občanskou ústavu duchovenstva* i celou Velkou francouzskou revoluci s jejím osvícenským principem.

Věřící lid byl revoluční razanci vystaven se stejnou intenzitou jako církevní hierarchie. „*Z názvů obcí mizela jména svatých – Svatý Antonín se stal prostě Antonínem – a některé obce se přímo překřtily a začaly užívat nová jména: například Svoboda, Rovnost, Sparta, Voltaire,*

---

⁴RÉVILLE, Jean. Anticlericalism in France, In: *The American Journal of Theology*, Vol. 9, No. 4 (Oct., 1905), str. 611.

⁵“*Po stvoření člověka na místě plném příjemných věcí, nehrozil mu Bůh smrtí? Měl by jíst ovoce ze stromu dobra a zla? A tímto prvním zákazem, neustanovil meze jeho svobodě? Když poté muž neuposlechl tohoto příkazu, čímž způsobil vinu, neuložil mu Bůh skrze Mojžíše nové povinnosti? A i když zanechal člověku svobodnou vůli volby mezi dobrem a zlem, neposkytl mu zásady a přikázání, které ho mohou zachránit, když je bude dodržovat?*“

PIUS VI. *Quod Aliquantum?*[online]. 2002 [cit.13.2.2012]. Dostupné z: <http://www.papalencyclicals.net/Pius06/index.htm>

*Franklin, Rudá čapka nebo Marat.*⁶ V divadlech se hrály parodie na mše svaté a nezdárka byly ničeny kostely i jejich vybavení. Liturgické slavnosti byly nahrazeny novými osvícenskými oslavami a změnou prošel i kalendář, který již nenesl jména světců.

2.1.1 Situace v řeholních kongregacích a řádech

Občanská ústava duchovenstva narušila kromě hierarchického pojetí katolické církve, také její vnitřní život a to i ten týkající se zasvěceného stavu. Byly zavírány kláštery a konfiskován majetek řeholních komunit. Byly také rušeny řeholní sliby. Řeholníci a řeholnice byli vyháněni ze svých domů a ponecháni bez prostředků. „V roce 1789 „bylo v Evropě přibližně 2000 benediktinských komunit, v roce 1815 jich bylo pouze 20 funkčních“. 133 000 františkánských bratří z roku 1775 se zmenšilo na 39 000 v roce 1850.“⁷

Řeholní domy dominikánského řádu ve Francii, Belgii a Německu byly mezi léty 1790 až 1890 úplně uzavřeny.

„Z více než 300 000 mnichů, řeholníků a členů mužských apoštolských řádů v Evropě v roce 1773, méně než 70 000 zůstalo v roce 1825. Většina z nich byla „stará a zdrcená“, o nové iniciativy se pokoušelo nemnoho, zatímco čekali na smrt. Pouze dva mužské řeholní řády, které existovaly před rokem 1800 – Křesťanští Bratři a obnovení Jezuité – znovu dosáhli početní síly, kterou měly před francouzskou revolucí.“⁸

Jak vypadala situace v ženských řeholních komunitách?

⁶ TINKOVÁ, Daniela. *Revoluční Francie 1787-1799*, Praha: Triton, 2008, ISBN 978-80-7387-211-3. str. 245.

⁷ WITTEBERG, Patricia. *The rise and decline of Catholic religious orders: a social movement perspective*, New York: State University of New York Press, 1994, ISBN 0791422305. str. 38.

⁸ WITTEBERG, Patricia. *The rise and decline of Catholic religious orders: a social movement perspective*, New York: State University of New York Press, 1994, ISBN 0791422305. str. 38.

„V roce 1790 bylo ve francouzských řeholních komunitách 8000 žen, v roce 1808 jich bylo jenom 7000, údaj zahrnuje i několik nových skupin, založených po vládě teroru. Několik řádů jednoduše zaniklo.“⁹

Ženská řeholní společenství utrpěla podstatně méně než mužská. Velká francouzská revoluce přesto způsobila značné škody v podobě chaosu, znárodnění jejich vlastnictví, značném rozptylu jejich členek a dočasného pozastavení přijímání nových.

Konec 18. a počátek 19. století byl tedy pro řeholní stav v zemích, kterých se dotkla Velká francouzská revoluce skutečně zásadní krizí. Naproti tomu v postupujícím 19. století, zejména v jeho prvních osmi dekádách zaznamenává katolický zasvěcený způsob života ve Francii změnu. Mezi roky 1800 až 1880 bylo založeno 400 nových ženských komunit. Na 200 000 francouzských žen vstoupilo do řeholních řádů.¹⁰ „V roce 1880 bylo 130 000 žen a 30 000 mužů v řeholních komunitách ve Francii.“¹¹

Jak se katolická církev ve Francii s touto situací vyrovnala? Kam směřuje svoje náboženské snahy, které úzce souvisí se státní politikou?

2.2 Francie v Orientu

„Gesta Dei per Francos, gesta Boží skrze Franky, tato slova byla napsána v případě středověkých křižáků, nebudou napříště znesvěcena, když je použijeme na dílo francouzských misionářů v Orientu, budou pokračovat jako gesta Boží.“¹²

⁹ WITTEBERG, Patricia. *The rise and decline of Catholic religious orders: a social movement perspective*, New York: State University of New York Press, 1994, ISBN 0791422305. str. 38.

¹⁰ „z toho 116 000 zůstalo ve Francii a zbytek zakládal „dceřiné kongregace“ v Asii, Africe a Americe.“ WITTEBERG, Patricia. *The rise and decline of Catholic religious orders: a social movement perspective*, New York: State University of New York Press, 1994, ISBN 0791422305. str. 39.

¹¹ WITTEBERG, Patricia. *The rise and decline of Catholic religious orders: a social movement perspective*, New York: State University of New York Press, 1994, ISBN 0791422305. str. 38.

¹² DE BARENTON, Hilarie. *La France catholique en Orient durant les trois derniers siècles: D'après des documents inédits*, Paris: Oeuvre de Saint-François d'Assise, 1902, str. 304.

Francouzská katolická církev se v polovině 19. století, navzdory krizi své identity, kterou prožívala v Evropě, snažila orientovat do oblasti Blízkého východu. V Orientu, především pak ve Svaté zemi, spatřovala svou naději na znovuoživení zašlé slávy. Poté co Francie ztratila politický vliv v Egyptě, vědoma chyb minulosti, ve snaze o náboženskou obnovu, pasovala sebe samu do role novodobého křížáka, který se pokoušel navrátit ke kořenům svého křesťanského působení v regionu Palestiny.

Mezinárodní politická situace v polovině 19. století byla v oblasti Blízkého východu poměrně napjatá. Krymská válka v 50. letech byla vyústěním dlouhodobých politických zájmů evropských mocností v Osmanské říši. Důležitým aspektem tohoto konfliktu, který definuje problematiku mé práce, se stal spor o Svatá místa křesťanství, ve kterém proti sobě stálo Rusko, jako představitel pravoslavných zájmů a Francie, jako představitelka katolických zájmů.

Ruský car Mikuláš I., chtěl na sultánovi Abdülmecidovi, aby mu přiznal správní pravomoc nad jeruzalémským chrámem a Svatými místy v Betlémě a také patronaci nad pravoslavnými poddanými ve formě mezinárodně politického dokumentu. V tomto období nebyl v Cařihradu přímo přítomen francouzský ani britský velvyslanec a tak se zdálo, že Rusko bude mít v zastoupení knížete Menšikova volnou cestu ke svým zájmům. Tak se však nestalo z důvodu náhlého zásahu britského velvyslance vikomta de Redcliffe v dubnu 1853, který hrál v rámci zájmů britsko-francouzských vztahů proti ruským nárokům.

Sultán Abdülmecid, se na radu britského velvyslance de Redcliffe postavil k ruským požadavkům odmítavě, patronace nad Svatými místy byla přiznána Francii, což carské Rusko značně pobouřilo. Konflikt, ve kterém se politické a náboženské ambice mísily, byl započat.¹³

---

¹³ GOMBÁR, Eduard. *Moderní dějiny islámských zemí*, Praha, Karolinum, 1999, ISBN 80-7184-599-X., str.152.

V jakém stavu se nachází misie různých křesťanských církví ve Svaté zemi v tomto období? Jakou roli hrají v této oblasti jejich národní zájmy?

19. století, přesněji časový interval od počátků Velké francouzské revoluce roku 1789 do počátku první světové války roku 1914, které náboženský historik Kenneth Scott Latourette označil za tzv. „velké století“¹⁴ na poli křesťanských misijních snah ve Svaté zemi, se ukázalo jako doba, která znovu objevila Palestinu.

2.2.1 Křesťanské misie ve Svaté zemi v 19. století

Místa spojená s životem Ježíše Krista se v 19. století stávala znovu atraktivními pro obnovení působení misijních společností. Docházelo k jakémusi znovu objevení Palestiny, pro poutníky i misionáře z řad evropské katolické církve i protestantských církví. Misionáři přicházeli i z řad amerického protestantismu. Misijní aktivity na Svatých místech zaznamenáváme také u ruské pravoslavné církve, která je zde však dlouhodobě přítomna v zastoupení jednotlivých orientálních církví, na které měla vliv.

Toto období můžeme chápat také jako období jistých romantických snah, zvláště v prostředí protestantismu, který se snažil o fundamentální očistění evangelia a bigotní návrat k prvotnímu křesťanství. Tyto snahy v mnoha případech spojené s mileniálním očekáváním, vyústily v misijní díla ve Svaté zemi, která měla uskálit druhý příchod Ježíše Krista.

V protestantském prostředí se tak setkáváme například s těmito misijními společnostmi, které pracovaly v oblasti Svaté země: *London Missionary Society* (založena roku 1795), *Church Missionary Society* (založena roku 1795), *British and Foreign Bible Society* (založena roku

---

¹⁴ STRANSKY, Thomas. La concurrence des missions chrétiennes en Terre Sainte, 1840-1850. In: Dominique TRIMBUR, ed. *De Bonaparte á Balfour, La France, l'Europe occidentale et la Palestine, 1799, 1917*. Paris: CNRS Éditions, 2008, ISBN 978-2-271-06671-8. str. 207.

1804), *London Society for Promoting Christianity among the Jews* (nebo také *London Jews Society*, založena roku 1809), *American Board of Commissioners for Foreign Mission* (založena roku 1810), *Edinburgh Medical Missionary Society* (založena roku 1814), *American Baptist Missionary Board* (založena roku 1814), *Société missionnaire de Bale* (založena roku 1815), *American Bible Society* (založena roku 1816), *Société pour la diffusion du christianisme parmi les juifs* (založena roku 1824), *Société missionnaire de Berlin* (založena roku 1824), *Mission pelerine de Saint-Chrischona* (založena roku 1840).¹⁵

Tyto misijní společnosti vznikají na půdě především anglikánské, baptistické, luterské, kalvínské a dalších reformovaných církví a do jisté míry reprezentují především Velkou Británii a USA.

Tato hnutí však neměla tak úzké sepjetí s národními zájmy jako katolické misijní dílo, které naproti tomu významně a záměrně reprezentuje Francii v Orientu.

2.2.2 Misie katolické církve ve Svaté zemi v 19. století

Až do poloviny 17. století byly veškeré katolické misijní aktivity odkázány na blahovůli a finanční podporu vládnoucích katolických rodů západní Evropy. Misionáři tak nebyli pouze posly nového náboženství, ale měli být také představiteli svých vlastních národů.

„Z Římského pohledu byla akutní potřeba centralizace misijních aktivit pod kongregaci podléhající přímo papeži, na konec tak v průběhu krátkého pontifikátu papeže Řehoře XV.(1621-1623) vznikla bulou ze 14. ledna 1622, Posvátná Kongregace pro šíření víry (obvykle nazývaná „Propaganda“ pro zjednodušení názvu). Svými stanovami a strukturou se stala jednou z nejvýkonnějších orgánů moderní katolické církve. Všechny

---

¹⁵ STRANSKY, Thomas. La concurrence des missions chrétiennes en Terre Sainte,1840-1850. In: Dominique TRIMBUR, ed. *De Bonaparte á Balfour, La France, l'Europe occidentale et la Palestine, 1799, 1917*. Paris: CNRS Éditions, 2008, ISBN 978-2-271-06671-8. str. 208.

*misijní země postrádající místní biskupy, přešly pod její jurisdikci, tak i všechny Osmanské území kromě Albánie a Řeckých ostrovů připadly do její kompetence.*¹⁶

Blízký východ je v této době spravován řadou různých mužských řeholních komunit. V Libanonu a sousední Sýrii bychom našli jezuity. Lazaristy ve Smyrně a Konstantinopoli, dominikány v Mezopotámii, Kurdistánu a Arménii.¹⁷

Svatá země měla v katolické správě výsadní postavení. Jediný řád, který tu sídlil, byli františkáni, kteří však nespádali pod *Posvátnou Kongregaci pro šíření víry*, a jejichž řeholní rodina měla značně internacionální charakter a tedy nezastupovala zájmy žádné konkrétní země. Přesto, že františkánský řád nereprezentoval zájmy žádné konkrétní země, měla Francie jisté výsadní postavení i mezi internacionální františkánskou misíí. Hlavní představený byl volen vždy Ital, vikář pak francouzského původu.

Františkáni byli správci Svatých míst, již od doby kolem roku 1333, kdy dostali povolení Mamluckého sultána k jejich opatrovnictví. Tato výsada platí do dnešních dnů.

2.2.2.1 Francouzské katolické misijní dílo ve Svaté zemi v 19. století

Katolické zájmy v obecném měřítku byly v Osmanské říši, tradičně reprezentovány francouzskou vládou, která měla dohled nad katolickým obyvatelstvem v souladu se smlouvami z roku 1569.

„...smlouva známá pod názvem Kapitulace z 18. října 1569, první z dlouhého sledu takovýchto dohod mezi Paříží a Istanbulem, učinila

¹⁶ FRAZEE, Charles. *Catholics and Sultans :The church and the Ottoman Empire (1453-1923)*, Cambridge: Cambridge University Press, 1983, ISBN 0521246768. str. 88.

¹⁷ LANGLOIS, Claude. Les congrégation françaises en Terre sainte au XIXe siecle. In: Dominique TRIMBUR, ed. *De Bonaparte á Balfour, La France, l'Europe occidentale et la Palestine, 1799, 1917*. Paris: CNRS Éditions, 2008, ISBN 978-2-271-06671-8. str. 232.

*Francii nejdůležitějším spojencem Turků, dokud Říše existovala. Důsledky pro budoucnost katolicismu v sultánově panství byly nejdůležitější, protože pod ochranným štítem Kapitulace bylo možno pro církve posílat misionáře do Osmanské říše a zajistit katolické křesťany.*⁴⁸

V říjnu roku 1847, v období kdy katolická církev hledala cesty k upevnění svého postavení v oblasti Svaté země, ve snaze sjednotit původní místní církve pod Řím, byl znovuobnoven Jeruzalémský západní katolický patriarchát. Stalo se tak za pontifikátu papeže Pia IX., který usiloval o výsadní postavení západních katolíků v oblasti Palestiny.

Hlavou této nově vzniklé instituce se stal mladý a schopný klerik ze Sardinie, Joseph Valerga, který již měl s prací v daném regionu zkušenosti. Takto se postupně začaly pravomoci patřící františkánskému řádu, jehož členové byly často italského a španělského původu, převádět novému patriarchovi. *„Také nový francouzský konzul v Jeruzalémě a francouzský velvyslanec Svatého stolce, nebyli přílišnými podporovateli místních františkánů, ze strachu, že nový patriarcha nefrancouzského původu, by se snažil umenšit vliv francouzského náboženského protektorátu.*⁴⁹

Spolu se vznikem nového patriarchátu začaly do Svaté země přicházet nové komunity především z řad francouzských ženských řeholních společenství. Pod vlivem Velké francouzské revoluce, jejíž dopad na klasické komunity byl drtivý, vznikaly nové druhy zasvěcených společenství. Byly to komunity s apoštolským charakterem, vzniklé podle modelu *la Societe des Filles de la Charité*. Byly značně autonomní a měly misijní charakter, který byl doposud vyhrazen převážně mužským řeholím.

---

¹⁸ FRAZEE, Charles. *Catholics and Sultans :The church and the Ottoman Empire (1453-1923)*, Cambridge: Cambridge University Press, 1983, ISBN 0521246768. str. 67.

¹⁹ CURTIS, Sarah. *Civilizing habits: Women missionaries and the revival of French Empire*, USA: Oxford University Press, 2010, ISBN 0195394186. str. 162.

Do Svaté země přicházely tyto komunity: *Les Dames de Nazareth*, jež měly školskou misi. *Les soeurs de Saint-Joseph de l'Apparition*, které se také věnovali školní výchově. *Les soeurs de Saint-Joseph de l'Apparition*, je řád, který byl pro místní katolickou správu velmi pohodlný, protože byl francouzský a nehrozila tak jejich potencionální snaha volat po ochraně z řad nefrancouzského církevního zastoupení. Tento řád se svou apoštolskou činností velmi rozrůstal i vzhledem k podpoře patriarchy Valergy, kterému se zdálo, že právě skrze vyučování a nemocniční péči je vhodné ukazovat křesťanskou lásku místním muslimům.

Pod Valergovou patronací tak rozšiřovaly sestry své dílo po celé Palestině i Sýrii. Často docházelo v jejich péči o muslimské žáky k zajímavým případům a to i přes to, že sestry z důvodu obavy z nařknutí z proselytismu muslimské a křesťanské děti oddělovaly.

„*Naši muslimští žáci se s radostí učili naše náboženské písně, stejně tak i modlitby, což značně rozzlobilo muslimské matky. Když se tyto děti vrátily večer do svých rodin, zpívaly litanie k Panně Marii a naše krásné francouzské hymny k její počtě. Tyto fanatické ženy donutily jejich manžele k odebrání dětí z křesťanských škol. I přesto tyto děti neztratily ovoce téměř dvou let katolické výchovy a dodnes se odlišují mezi ostatními muslimskými ženami, známkou křesťanské uctivosti a zachovávají si velké sympatie k řeholnicím a křesťanům obecně.*“²⁰

Les Dames de Sion, jež mají na starost vzdělávání, společně s dalšími komunitami starajícími se o výchovu mládeže na Blízkém východě, zahrnuly pod francouzskou národní ochranu asi sto tisíc dětí.²¹

Přímo do Jeruzaléma se francouzské řeholní komunity dostaly až v 19. století. První komunitou byly *les Dames de Sion* v roce 1837, po

²⁰ CURTIS, Sarah. *Civilizing habits: Women missionaries and the revival of French Empire*, USA: Oxford University Press, 2010, ISBN 0195394186. str. 166.

²¹ DE BARENTON, Hilarie. *La France catholique en Orient durant les trois derniers siècles: D'après des documents inédits*, Paris: Oeuvre de Saint-François d'Assise, 1902, str. 300.

nich přišli až v roce 1873 *les Pères de Sion*. Další komunity pak byly *les soeurs de Saint-Joseph de l'Apparition* v roce 1874, o dva roky později *les Frères des Ecoles chrétiennes*. V roce 1878 přišli *les Pères blancs*, po nich v roce 1882 dominikáni a o další dva roky později asumpcionisté. *Les Filles de la Charité* v roce 1886, sestry trapistky v roce 1889 a benediktini v roce 1900. Na přelomu 19. a 20. století přišly též karmelitky, benediktinky a *les Dames de Marie-Réparatrice*.²²

Důležitým hnutím, které taktéž reprezentovalo francouzské zájmy ve Svaté zemi, bylo poutní hnutí, jež se stávalo velmi populární. *“Mariánský kult, Kristocentrická úcta, oddanost Svatému Srdci, adorace Nejsvětější Svátosti, všechny tyto praktiky jsou ve velké úctě. Citlivost na Ježíšovo lidství, prostředí, které zhomtňuje víru, množství věřících, kteří chtějí poznat Svatou zemi, kde se narodil a zemřel a znovu objevit Svatá místa, prodchnutá modlitbou o to intenzivnější, že stopy jeho pozemského života jsou téměř viditelné.”*²³ Tyto touhy, které vyjadřoval francouzský lid i národní reprezentace se staly klíčovými pro intenzitu francouzských snah na Svatých místech.

Po Krymské válce (1853-1856), která znamenala jisté uvolnění přístupu ke Svatým místům křesťanství a reformách tanzimatu, jež uvolnily atmosféru v Osmanské říši se začaly francouzské poutě do Svaté země stávat snadnějšími. Poutě do Palestiny, které byly ve velké libosti francouzského generálního konzula, se stávaly stále více oblíbenými a ve Svaté zemi tak docházelo ke spojení náboženských a vlasteneckých francouzských nálad. Dne 13. května roku 1881 byl dokonce ustanoven otec Picard, generální představený asumpcionistů, hlavou francouzských poutí do Svaté země. Jeho významným spolupracovníkem byl hrabě du Piellat, mecenáš francouzských katolických zájmů ve Svaté zemi. Tento

²² DE BARENTON, Hilarie. *La France catholique en Orient durant les trois derniers siècles: D'après des documents inédits*, Paris: Oeuvre de Saint-François d'Assise, 1902., str. 301.

²³ NICAULT, Catherine. *Foi et politique: les pèlerinages français en Terre sainte (1850-1914)*. In: Dominique TRIMBUR, ed. *De Bonaparte à Balfour, La France, l'Europe occidentale et la Palestine, 1799, 1917*. Paris: CNRS Éditions, 2008, ISBN 978-2-271-06671-8. str. 313.

muž podporoval množství francouzských řeholních komunit v příchodu do Svaté země.²⁴

Podporu nalézaly i při papežském stolci, který vydal 6. března roku 1882 breve, ve kterém vysílá francouzské poutníky na cestu Jeruzalémem. Mezi těmito byli i zástupci 25 kongregací, kterých se nejvíce dotkla politika francouzského antiklerikalismu posledních let.²⁵

Francie má ve Svaté zemi nakročeno slibným směrem.

3 SESTRY BENEDIKTINKY NOTRE DAME DU CALVAIRE

Ve své práci jsem si pro reprezentaci francouzských katolických zájmů ve Svaté Zemi vybrala společenství sester benediktinek *Notre Dame du Calvaire*, jejichž klášter sídlí na Olivové hoře v Jeruzalémě.

Říjen roku 1896 se stal stěžejním časovým mezníkem pro jejich působení v oblasti Svaté Země. V tomto období bylo papežem Leo XIII., z iniciativy matky Saint Jean de la Croix, tehdejší představené této kongregace, schváleno založení kláštera v Jeruzalémě. Po téměř třech stoletích tak byly tužby zakladatelů této kongregace, paní Antoinette d'Orléans Longueville a otce Josepha du Tremblay, vyslyšeny. Tomuto aktu však předcházela formace myšlenek k založení této kongregace, jejímž úkolem bylo „*obnovení slávy Kříže, obzvláště na Svatých místech, kde byla poprvé spatřena ve svých divech*“.²⁶

3.1 Vznik kongregace

Již v roce 1617 vznikl v Poitiers první klášter sester benediktinek kongregace *Notre Dame du Calvaire*. Stalo se tak vyústěním reformy opatství Fontevrault. Komunita sester pod vedením paní Antoinette

²⁴ BOUREL, Dominique, ed. *Bulletin de Centre de recherche français de Jérusalem*, automne 1998, str. 36.

²⁵ BOUREL, Dominique, ed. *Bulletin de Centre de recherche français de Jérusalem*, autore 1998, str. 37.

²⁶ LIVIO, Jean-Bernard. *Monastère des Benedictines du Mont des Oliviers, Jérusalem 1897-1997*, Suisse, CHOISIR, 1997, str. 8.

d'Orléans Longueville sdílela tužby své zakladatelky „*uspíšit svou horlivostí čas, kdy srdce budou moci milovat Pána tam, kde on svým životem, smrtí a vzkříšením, vydal svědectví největší lásky*“²⁷

Otec Joseph Du Tremblay, který byl poradcem kardinála Richelieu a spoluzakladatel kongregace, podporoval toto zanícení a vyzýval sestry k modlitbám za znovu získání Svatých míst křesťanství. Jeho vizí se stal katolický návrat do Svaté země. Svůj život chápal jako exil a sestrám sliboval „*velkou radost z cesty do Jeruzaléma*“.²⁸ Jeho přesvědčení, že tuto cestu návratu povede on sám, trvalo až do jeho smrti.

Tento specifický druh spirituality, který byl úzce spjat se Svatou zemí a Jeruzalémem, jako ústředním místem, ke kterému se vztahují hlavní prvky křesťanské víry ve vzkříšení Ježíše Krista, zůstal v nově založené kongregaci živý i dále.

To se projevilo také v novém vydání kongregačních konstitucí v roce 1634, které prohlašovaly, že „*tato Kongregace nese jméno Naší Paní z Kalvárie na svědectví její hluboké úcty k Utrpení Ježíše Ukřižovaného. Zasvěcuje se ke cti Matce Boží s úmyslem ctít především její neposkvrněné početí a její bolestný soucit (...), aby úpěnlivě prosila Boha o vylití Ducha obnovy svatosti na jeho lid (...), a k obnovení slávy Kříže, obzvláště na Svatých Místech, kde byla poprvé spatřena ve svých divech*“.²⁹

3.2 Založení kláštera na Olivové hoře v Jeruzalémě

V následující kapitole popisují důležité momenty spojené se vznikem kláštera na Olivové hoře.

²⁷ ROGER, A. *Moniales à Jérusalem, centenaire du monastère de Notre-Dame du Calvaire au Mont des Oliviers*, Renaissance de Fleury 181, ISSN 0755-1975. str. 7.

²⁸ ROGER, A. *Moniales à Jérusalem, centenaire du monastère de Notre-Dame du Calvaire au Mont des Oliviers*, Renaissance de Fleury 181, ISSN 0755-1975. str. 7.

²⁹ LIVIO, Jean-Bernard. *Monastère des Bénédictines du Mont des Oliviers, Jérusalem 1897-1997*, Suisse, CHOISIR, 1997, str. 8.

3.2.1 Klíčové okamžiky let 1892 – 1896

Ke skutečnému naplnění odkazu zakladatelů této ženské benediktinské řeholní kongregace došlo v roce 1892. Pomyslným spouštěčem tohoto díla se stala návštěva paní Mottais, švagrové jedné z řeholnic v kongregačním klášteře v Angers.

Paní Mottais, často pobývající v nově založené dominikánské *l'École Biblique* v Jeruzalémě, byla ve Francii doprovázena generálním vikářem řecko-melchitského katolického patriarchátu v Jeruzalémě, monsignorem Malloukem, v jehož církevní obci se pohybovala a jejíž potřeby v Jeruzalémě dobře znala.

Při této návštěvě byl přednesen tehdejší matce představené kláštera v Angers sestře Marie-Joseph, návrh ustanovení formy noviciátu či sirotčince, pro dívky východního katolického obřadu, který by byl spravován právě kongregací sester benediktinek *Notre Dame du Calvaire* v Jeruzalémě. Tento návrh nedostal žádné okamžité obrysy, avšak oživil a zaktualizoval myšlenku příchodu sester na Svatá místa.

V roce 1893 nastala příhodná chvíle, kdy díky kontaktům paní Mottais s cestovatelem hrabětem de Piellat³⁰, došlo k zakoupení pozemku na Olivové hoře. Výměra o velikosti jednoho hektaru nabízela kromě olivovníků, fíkovníků, granátovníků a skromného arabského obydlí, také výjimečný pohled na Jeruzalém. Toto místo se stalo budoucím prostranstvím pro klášterní dům.

---

³⁰ Francouzský cestovatel, narozen v roce 1852, od roku 1874 cestoval každoročně do Jeruzaléma, kde spolupracoval s otcem Bailly na organizaci poutí do Svaté Země. S otcí asumpcionisty spolupracoval na tzv. *“La Nef du Salut”*, s jejíž pomocí dopravil do Svaté Země tisíce poutníků. Svůj majetek věnoval k získávání pozemků za účelem prospěchu církve ve Svaté Zemi. Až do konce svého života v roce 1925 podporoval církevní zařízení umístěné ve Svaté Zemi a byl věrným přítelem sester benediktinek *Notre Dame du Calvaire*.

LIVIO, Jean-Bernard. *Monastère des Bénédictines du Mont des Oliviers, Jérusalem 1897-1997*, Suisse, CHOISIR, 1997, str. 11.

Generální představenou kongregace byla od roku 1886 matka Saint Jean de la Croix³¹, která vytušila, že nastala vhodná chvíle pro realizaci vize příchodu sester na Svatá místa. Dne 7. října roku 1894 podepsala smlouvu o odkoupení pozemku a od dubna roku 1895 započaly pod dohledem pana hraběte de Piellat budovací práce.

První překážka však přišla záhy v červnu roku 1895. Monsignor Piavi, který stál v čele latinského patriarchátu v Jeruzalémě, oznámil, že pouze *Posvátná Kongregace pro šíření víry*, může udělit konečné povolení ke vzniku kláštera. *Posvátná Kongregace pro šíření víry* odmítla povolení vydat, pod záminkou přílišného počtu řádů v Jeruzalémě. Pravým důvodem však byly antipatie představeného *Posvátné Kongregace pro šíření víry*, kardinála Lodochowského, k francouzské přítomnosti v Orientu.

Tato překážka však generální představenou kongregace sester benediktinek *Notre Dame du Calvaire* neodradila. Oznámila zamítnutí návrhu panu hraběti de Piellat, který od této chvíle převzal oficiální záštitu nad budovacími pracemi na zakoupených pozemcích.

Celé dílo, však potřebovalo úřední církevní podporu, generální představená začala v zájmu příchodu sester na Svatá místa činit oficiální kroky. Napsala dopis své kongregaci, ve kterém sestry vybízela k „*modlitbám a štědrým obětem*“³² na úmysl realizace celého díla a připomínala jim, že působení sester na Svatých místech má být centrem jejich života a všech jejich činností.

---

³¹ Generální představená kongregace matka Saint Jean de la Croix je popisována jako velmi inteligentní a schopná žena, jejímž centrem života byla idea zakladatele kongregace o příchodu sester do Jeruzaléma. Realizace založení kláštera na Svatých Místech byla stěžejní aspirací jejího života. LIVIO, Jean-Bernard. *Monastère des Bénédictines du Mont des Oliviers, Jérusalem 1897-1997*, Suisse, CHOISIR, 1997, str. 9.

³² LIVIO, Jean-Bernard. *Monastère des Bénédictines du Mont des Oliviers, Jérusalem 1897-1997*, Suisse, CHOISIR, 1997, str. 16.

Stejně tak se s prosbou o modlitbu a předložení žádosti k řecko-melchitskému katolickému patriarchovi Monsignorovi Youssefovi obrátila generální představená na pana Mallouka, apelující na jeho návštěvu kláštera s paní Mottais v Angers v roce 1892.

Odpověď generálního vikáře řecko-melchitského patriarchátu byla překvapivě pozitivní. Tento východní katolický patriarchát se byl ochoten zaručit za přítomnosti kongregace ve Svaté zemi, avšak s výhradní podmínkou, že přítomnost sester bude zaměřena na otevření sirotčince pro dívky řeckokatolického vyznání.

Tato nečekaně reálná možnost, která se objevila, musela být diskutována radou kongregace sester benediktinek. Navzdory své povaze, která zdánlivě odporovala kontemplativnímu charakteru přítomnosti sester ve Svaté zemi, byla přijata jako výhodná příležitost k ustavení sester v blízkosti Svatých Míst dle přání zakladatelů kongregace.

I nadále však bylo třeba získat povolení Svatého stolce, avšak s podporu řecko-melchitského katolického patriarchátu to mělo jít snáze. Monsignore Mallouk byl přesvědčen o tom, že papež „*je velmi nakloněn východní církvi*“³³ a skrz toto dílo dostanou jeho apoštolské požehnání. Pobídl matku Saint Jean de la Croix k sepsání dvou žádostí, nikoliv však již *Posvátné Kongregaci pro šíření víry*, ale přímo patriarchovi a samotnému svatému otci s očekáváním úspěšného vyřízení celé situace.

Dne 30. března roku 1896 potvrdil melchitský patriarcha monsignor Youssef přijetí žádosti matky Sain Jean de la Croix. Záměr, se kterým se na něj obrátila, považoval za velmi chvályhodný a „*zcela odpovídající na*

---

³³ LIVIO, Jean-Bernard. *Monastère des Bénédictines du Mont des Oliviers, Jérusalem 1897-1997*, Suisse, CHOISIR, 1997, str. 17.

*stávající úmysl papeže na obnovu Orientu*³⁴, stejně jako na místní potřeby církve.

Na rozhodnutí Svatého stolce však bylo třeba čekat déle. Ke konečnému vyjádření došlo v neděli 4. října roku 1896, kdy po návštěvě generální představené kongregace matky Saint Jean de la Croix doprovázené matkou Marie-Joseph představenou kláštera v Angers, v Římě vyšla definitivní slova od papeže Lva XIII. *„Mým přáním a mou vůlí je, abyste tímto prostředkem (sirotčincem) pracovali na jednotě Církve*³⁵

Řádně podepsaný církevní dokument se tak stal jedinou podmínkou k otevření sirotčince pro dívky východního katolického ritu, pod plným právem sester benediktinek, které spadaly pod jurisdikci monsignora Mallouka. Tento dokument tak anuloval zamítnutí ze strany *Posvátné Kongregace pro šíření víry*.

3.2.2 Ustavení a příchod první komunity

S církevním povolením bylo možno začít utvářet první komunitu sester, které měly opustit Francii a založit řeholní rodinu v Jeruzalémě. Klášter v Angers věnoval tři sestry. Matku představenou Marie-Joseph a sestry Madeleine de la Passion a Sainte Genevieve. Komunita v Landerneau nechala odejít matku Saint Paul a klášter v Orléans uvolnil dvě ze svých členek matku Marie du Saint Esprit a sestru Saint Louis. Společenství v Lacapelle za tímto účelem opustila matka Marie du Calvaire.³⁶

---

³⁴ LIVIO, Jean-Bernard. *Monastère des Bénédictines du Mont des Oliviers, Jérusalem 1897-1997*, Suisse, CHOISIR, 1997, str. 17.

³⁵ LIVIO, Jean-Bernard. *Monastère des Bénédictines du Mont des Oliviers, Jérusalem 1897-1997*, Suisse, CHOISIR, 1997, str. 18.

³⁶ ROGER, A. *Moniales à Jérusalem, centenaire du monastère de Notre-Dame du Calvaire au Mont des Oliviers*, Renaissance de Fleury 181, ISSN 0755-1975. str. 12.

Těchto sedm žen se stalo základními kameny pro vybudování kláštera na Olivové hoře v Jeruzalémě. Jejich odjezd z Francie byl naplánovaný na pomezí listopadu a prosince z Marseille přes Alexandrii, Port-Said a Jaffu do Jeruzaléma. Pan hrabě de Piellat veden vlastními zkušenostmi zařídil záležitosti spojené s cestou sester.

Přímo před odjezdem 1. prosince roku 1896 z Marseille, zaslal komisař Svatého oficia opat Daurelle zakládající převorce povzbuzující dopis: *„Náš Pán, řekl, vás vede stezkou, kterou on sám šel. Jdete do jeho země, můžete dýchat vzduch, který on dýchal, jíst zeleninu, kterou byl on živěn, pít z pramenů, kde tišil svou žízeň, žít a zemřít kde on žil a zemřel za nás, nabídl život za Život a smrt za Smrt. Žádný strach před nebezpečím parníku, ani bouří, ani lidí, nebojte se ani nemocí, ani překážek spojených s každým zakládáním. Vy zemřete, skonáte tam kde skončil sám náš Pán a když přijmete toto, přijmete všechno.“³⁷*

Po příjezdu do Jaffo, se sestry benediktinky seznámily se sestrou Joséphine, řeholnicí z řádu *Saint Joseph de l'Apparition*, která měla nově příchozí na starost.

Sestry z řádu *Saint Joseph de l'Apparition*, byly vůbec prvním francouzským řádem, který byl přítomen ve Svaté zemi. Sestra Joséphine byla jednou z klíčových osobností, o jejíž nasazení a zkušenosti se mohly sestry benediktinky ze zakládající komunity opřít ve zcela nových a neznámých podmínkách, kterým byly po příchodu do Svaté země vystaveny.

První noc strávily v Jaffo, kam je přišel přivítat generální vikář melchitského patriarchátu v Jeruzalémě opat Joseph Cadi. Následujícího dne se sestrám dostalo uvítání od francouzského konzula v Jaffo. A 12. prosince vstoupily sestry do Svatého města. Další den je pan hrabě de Piellat doprovodil do chrámu Božího Hrobu.

---

³⁷ LIVIO, Jean-Bernard. *Monastère des Bénédictines du Mont des Oliviers, Jérusalem 1897-1997*, Suisse, CHOISIR, 1997, str. 20.

První dojmy popsaly sestry generální představené matce Saint Jean de la Croix takto: „*Nedovedete si představit jaké jsou tu ulice. Na mnoha místech jsou zakryté a velmi tmavé, obchody působí černě a zakouřeně a vystavené zboží byste se zdráhala ochutnat (...) Ale přejděme k našim duchovním pocitům. Na prahu Basiliky se nás zmocnily živoucí emoce, konečně jsme uctily toto Místo třikrát svaté, kde náš ctihodný otec zakladatel, chtěl ustavit své dcery. Na Kameni Pomazání, v chrámu Božího Hrobu, na místě Zasazení Kříže, ve skalní štěrbině, na místě Ukřižování, na místě kde Marie Magdalská poznala Našeho Pána, všude kde jsme, se setkáváme s téměř čerstvými stopami Mistra (...) Modlíme se z celého našeho srdce za kongregaci, za každého v našich domovech a zejména za naše malé založení...*“³⁸

Až do 26. dubna 1897 se sestry usídlily v provizorním klášteře u Asumpcionistů Notre Dame de France.

Na konci dubna se sestry konečně usadily na Olivové hoře. Svůj zasvěcený život žily mezi rostoucími stavbami vznikajícího sirotčince a klášterními budovami. V provizorních podmínkách se jim dostalo štědré pomoci od ostatních francouzských řeholních komunit v Jeruzalémě. Mezi těmito je třeba zmínit sestry karmelitky, sousedící s benediktinským klášterem, komunitu sester *Saint Joseph de l'Apparition*, sídlící vně bran Starého města a společenství *Dames de Sion*.

3.2.3 Západní nebo Východní?

S příchodem sester na Olivovou horu se objevil problém příslušnosti k církevnímu ritu. Každá komunita musí mít svého duchovního správce a zpovědníka z řad kněžského stavu. Sestry svou příslušností zůstávaly věrné západnímu katolickému obřadu, ovšem správně spadaly pod východní katolickou pravomoc.

---

³⁸ LIVIO, Jean-Bernard. *Monastère des Bénédictines du Mont des Oliviers, Jérusalem 1897-1997*, Suisse, CHOISIR, 1997, str. 21.

Monsignore Piavi, hlava katolického patriarchátu v Jeruzalémě, nebyl sestrám příliš nakloněn. Jurisdikčně spadaly pod pravomoc monsignora Youssefa, jejich dílo sirotčince nemělo charakter benediktinského charismatu a o příchodu sester nebyl informován. Sestry po něm však žádaly západního duchovního.

Situace měla značně vyostřený charakter. Matka představená nově založené komunity Marie-Joseph, požádala o intervenci francouzského zakladatele dominikánské *l'École Biblique* otce Marie-Joseph Lagrange a asumpcionistu otce Baillyho, který se v tu dobu nacházel v Paříži.

O Vánocích roku 1898 dostala situace pozitivní zvrát. Arciděkan baziliky svatého Petra ve Vatikánu, kardinál Mariano Rampolla se osobně dostavil do Jeruzaléma a nařídil, aby sestry benediktinky *Notre Dame du Calvaire* spadaly pod pravomoc západního katolického patriarchátu. To také oznámil řecko-melchitskému patriarchátu.

Ještě téhož dne kanovník Galeran, přítel monsignora Piaviho přišel sestrám oznámit tuto pozitivní změnu. Sám byl ordinován jako zpovědník nově založené komunity a napříště se stal její jistou oporou.

Sestry však potřebovaly nejen zpovědníka, ale i stálého duchovního správce komunity. V nastávajícím roce dostali dva francouzští benediktini, otec Bernard ze Subiaca a otec Théodore představený z Pierre-qui-Vire, speciální pověření od francouzské vlády ke službě v Abou Gosh, v chrámě Saint Jérémie. Do doby, než byl jejich klášter dostavěn, jim bylo jménem západního katolického patriarchátu v Jeruzalémě, nabídnuto místo na Olivové hoře. Stali se tak duchovními správci sester benediktinek, kterým pravidelně sloužily mše svaté, dle západního liturgického ritu.

3.2.4 Přelom 19. a 20. století

Podzim roku 1900 přinesl komunitě sester několik změn. Jako pomoc přišly 8. září tři nové sestry. Z kláštera v Landerneau matka Sainte Scholastique a sestry Saint Yves a z kláštera v Orléans matka Marie de l'Incarnation.

17. října umírá po dlouhodobé nemoci matka představená Marie-Joseph, *žena vysoké inteligence, obdařená pozoruhodným charakterem. Řeholnice příkladná svou věrností Řeholi, snažící se zcela o větší slávu Boží.*³⁹

O tři týdny později se komunita stala dvakrát osiřelou, protože umřela též podpředstavená matka Saint-Paul.

Je třeba ustanovit novou představenou. Nabízela se matka Saint Anselme z kláštera v Landerneau, ale její představená matka Emmanuel nesouhlasí. Na osobní urgenci generální představené je však 18. února 1901 ve svých 36 letech matka Saint Anselme ustanovena v pořadí druhou představenou kláštera na Olivové hoře. 1. dubna nová představená přijíždí do Jeruzaléma v doprovodu dvou nových sester z Poitiers a Lacapelle.

S přičiněním matky Saint Anselme a pana hraběte de Piellat, byl konečně 25. října roku 1901 otevřen sirotčinec s prvními sedmi řeckokatolickými dívkami, brzy se stal věhlasným a sestry tak musely odmítat množství žádostí o umístění dívek do jejich sirotčince.

Komunitě byl v prosinci nabídnut pozemek mezi františkánským Dominus Flevit a jejich klášterem, ideální místo pro cisterny na vodu a zahradu.

---

³⁹ Ze smutečního projevu kanovníka Galerana .

LIVIO, Jean-Bernard. *Monastère des Bénédictines du Mont des Oliviers, Jérusalem 1897-1997*, Suisse, CHOISIR, 1997, str. 35.

Rok 1904 přinesl šest nových řeholnic do stávající komunity. Od té doby sestry soustředí všechno své úsilí, ke zbudování a požehnání nové kaple, která je 13. listopadu roku 1908, při příležitosti ustanovení nového západního patriarchy, monsignora Camasseiho za přítomnosti francouzského konzula v Jeruzalémě, požehnána k užívání. V roce 1909 pak přibyl zvon a prostranství na Olivové hoře se stalo místem *svatého a řádného zasvěceného života, v klidu a míru, po všech událostech a těžkostech jeho posledních let.*⁴⁰

3.2.5 První světová válka 1914-1918

Kongregace sester benediktinek *Notre Dame du Calvaire* byla ve Francii vystavena znepokojující skutečnosti, když byla vládou ke 30. červnu 1914 označena za „*veřejně neprospěšnou*“.⁴¹ Představená kláštera v Jeruzalémě nabídla v případě ohrožení, francouzským sestrám přijetí v její komunitě. Avšak situace francouzských řeholních komunit ve Svaté zemi nebyla nadále příznivá. Osmanská říše se stala spojencem Německa proti Francii a ve Svaté zemi to vedlo k uzavření několik a francouzských komunit, sirotčinců a seminářů.

Matka Saint Anselme nechtěla uzavřít jejich sirotčinec, ale 3. listopadu vydal patriarcha monsignor Camassei, na radu jeruzalémského guvernéra nařízení, aby se všechny klauzurované komunity umístěné vně města shromáždily ve františkánské Casa Nova. Sestry benediktinky spolu s klariskami a karmelitkami byly nucené opustit své kláštery a po dobu následujících padesáti dní sdílet společné obydlí.

V listopadu byla v Osmanské říši vyhlášena svatá válka a 24. prosince roku 1914 bylo všech sedmnáct řeholnic nuceno opustit Svatou zemi. Komunita sester z Olivové hory byla dočasně přidružena ke

⁴⁰ LIVIO, Jean-Bernard. *Monastère des Bénédictines du Mont des Oliviers, Jérusalem 1897-1997*, Suisse, CHOISIR, 1997, str. 40.

⁴¹ LIVIO, Jean-Bernard. *Monastère des Bénédictines du Mont des Oliviers, Jérusalem 1897-1997*, Suisse, CHOISIR, 1997, str. 40.

klášteru v Angers, kde sestry pracovaly v různých zaměstnáních, které jejich řeholní dům vyžadoval.

Prosinec roku 1917 se nesl ve znamení vítězného příchodu anglicko-francouzských sil do Jeruzaléma. Počátek pádu Osmanské říše se nezadržitelně blížil. Sestry však musely počkat další dva roky, než se mohly navrátit na své zaslíbené místo.

Na konci ledna roku 1919 se společenství jedenácti sester vrátilo zpět na Olivovu horu. Klášter i přilehlé pozemky byly v katastrofálním stavu. Jediné místo, které zůstalo nedotčené, byla kaple se sakristií. Shodou okolností se o několik dní později vrátila z egyptského exilu i matka představená sousedního Karmelu.

Západní patriarcha monsignor Camessei stihl přivítat sestry benediktinky, avšak záhy v roce 1920 byl jmenován kardinálem a převelen do Říma. Kanovník Galeran byl spolu s dalšími kněžími deportován k Beyrouthu a hrabě de Piellat se navrátil do Svaté Země v červnu 1919 po čtyřech letech strávených ve Francii.

Právě za pomoci hraběte de Piellat byly započaty rekonstrukce kláštera a sirotčince a při příležitosti slavnosti svaté Anny 26. července 1920 byl sirotčinec znovu otevřen. Tentokrát ve spolupráci s arabskou vychovatelkou, která dohlížela na děti, které neuměly mluvit francouzsky. Duchovní oporou se stali řeckokatoličtí kněží.

Velké překvapení přišlo 25. října, kdy byla matka představená Saint Anselme zvolena generální představenou řádu. Vzhledem k těsnému sepjetí s komunitou, podala přímo do Říma žádost o anulaci volby. Svatý otec Benedikt XV., jí však 26. ledna 1921 udělil požehnání a sídlo ve francouzském Orléans.⁴²

---

⁴² LIVIO, Jean-Bernard. *Monastère des Bénédictines du Mont des Oliviers, Jérusalem 1897-1997*, Suisse, CHOISIR, 1997, str. 46.

Představenou kláštera se stala matka Marie de l'Assomption a při klášteře byl kanonicky otevřen noviciát. *“Po třiceti třech letech práce, utrpení a obětí různého druhu, zásluhami matek zakladatelek a pak ostatních začíná čas plodné splatnosti, období ovoce.”*⁴³ První sestrou, která skládala své věčné sliby byla dne 26. července roku 1931 sestra Marie-Joseph, budoucí představená komunity. Novicky přicházely především z Francie, Egypta a Libanonu.

V roce 1932 se matka Saint Anselme definitivně vrátila na Olivovou horu, kde se stala zodpovědnou za mladé profesky. Pomáhala představené vlastními zkušenostmi a zbytek svého života, až do roku 1948 obětovala v modlitbě za svou kongregaci a za Francii.

3.2.6 Před vznikem státu Izrael

Na přelomu třicátých a čtyřicátých let 20. století se situace v Palestině začala vyostřovat. Rozrůstající se jišuv byl ve značné nelibosti arabské populace. Sionistické hnutí bylo vystaveno arabským atakům, které se snažily zabránit imigraci židovského obyvatelstva. V roce 1938 padl Jeruzalém do rukou arabským vzbouřencům, kteří však záhy uprchli před anglickými vojáky.

Klášter byl svědkem potyček v ulicích města a byl dokonce obklíčen a prohledáván policií, která pátrala po povstalcích.

V Evropě začala válka, ale sestry zůstaly v aktivních kontaktech se svou francouzskou kongregací. Klášter byl vystaven materiálnímu strádání, ale byl od ostatních francouzských komunit štědře podporován. Významnou pomocí se stala matka Godelaine, představená kongregace *Dames de Sion*, která si za své činy, podporující francouzský

---

⁴³ LIVIO, Jean-Bernard. *Monastère des Bénédictines du Mont des Oliviers, Jérusalem 1897-1997*, Suisse, CHOISIR, 1997, str. 50.

patriotismus, vysloužila v roce 1947 od generálního konzula Francie ocenění *la Croix de la Légion d'Honneur*.⁴⁴

Konec roku 1947 se v Palestině podobal časované bombě. Tlaky mezi arabským a židovským obyvatelstvem se zvětšovaly, angličtí vojáci nebyli schopni zabránit stále častějším útokům. Největší nepokoje propukly v květnu roku 1948 po vyhlášení samostatného státu Izrael a po odchodu anglického vojska.

Klášteř na Olivové hoře byl vystaven válečnému ničení a značné materiální devastaci. Žádná ze sester však nebyla zraněna a komunita se stala útočištěm pro ženy a děti ze sousedního arabského obydlí, zvláště ve chvílích největšího nebezpečí. Naplnilo se tak mírotvorné poslání benediktinské tradice.⁴⁵

Křehké příměří podepsané v červenci 1948, umožnilo řeholnímu společenství sester jistý návrat k normálnímu životu. Komunita však potřebovala sesterskou pomoc francouzských klášterů, které byly ochotné ji poskytnout.

V tomto časovém období přišly změny nejen do života této řeholní komunity, ale celá katolická církev byla nucena zaujmout stanovisko k nově vzniklému židovskému státu. Jak se katolická církev postavila k sionistickému hnutí a státu Izrael? Jaké postavení měl v izraelském zákoně řeholní stav?

---

⁴⁴ LIVIO, Jean-Bernard. *Monastère des Bénédictines du Mont des Oliviers, Jérusalem 1897-1997*, Suisse, CHOISIR, 1997, str. 52.

⁴⁵ LIVIO, Jean-Bernard. *Monastère des Bénédictines du Mont des Oliviers, Jérusalem 1897-1997*, Suisse, CHOISIR, 1997, str. 53.

4 KATOLICKÁ CÍRKEV A VZNIKAJÍCÍ STÁT IZRAEL

V závěru této práce se dostáváme do roku 1948. Klíčové okamžiky dne 14. května, kdy byl vyhlášen samostatný stát Izrael, na dlouhou dobu a velmi zásadně proměnily chod nejen Blízkovýchodních dějin. V této práci se zabývám vztahy a zájmy katolické církve, zejména její francouzské části, ve Svaté zemi. Jaká situace zavládla na poli vztahů mezi církví a státem Izrael?

Vztahy mezi katolickou církví a světovým židovstvem byly vždy velmi komplikované. Navzdory tomu, že předmětem křesťanské víry je mesiášství Ježíše Krista, který byl Žid, můžeme v dějinách sledovat ze strany katolické církve antisemitské nálady. Na přelomu 19. a 20. století, kdy se začíná oficiálně formovat sionistické hnutí, je tedy i církev, reprezentovaná Vatikánem, nucena k myšlence vzniku samostatného židovského státu, zaujmout postoj.

V roce 1897, kdy se chystal první sionistický kongres, se v jezuitském deníku *Civiltà Cattolica*, na který bylo nahlíženo jako na neoficiální hlas samotného papeže, objevil článek odsuzující myšlenku samostatného židovského státu.

„1827 roků uběhlo od naplnění předpovědi Ježíše z Nazareta, jmenovitě té, že Jeruzalém bude zničen...že Židé budou odvedeni jako otroci mezi všechny národy, a že zůstanou v diaspoře do konce světa... Podle Svatých Písem, musí být židovský národ vždy rozptýlen a bloudící mezi všemi národy, aby vydal svědectví Kristu, nejen skrze Písma...ale celou svou existencí. Jako obnovený Jeruzalém, který by se stal centrem znovu vytvořeného státu Izrael, musíme dodat, že je to v protikladu k předpovědi Krista samotného.“⁴⁶

---

⁴⁶ GOLDMAN, Shalom. *Zeal for Zion: Christians, Jews & the idea of the Promised Land*, USA, The University of North Carolina Press, 2009, ISBN 978-0-8078-3344-5. str. 168.

Tento negativní postoj církve pramenil také z fenoménu Svatých míst křesťanství, které se měly stát součástí nového židovského státu, což bylo pro církvev nepředstavitelné.

Několik týdnů po vydání zmiňovaného článku se Theodor Herzl, setkal ve Vídni s papežským nunciem a pochopil, že Řím nepodpoří vzniku státu Izrael a to i ze strachu, před renesancí židovského národa.⁴⁷

O sedm let později, v roce 1904, se Herzl setkal přímo s papežem Piem X., který ho však razantně odmítl s argumentem, že církvev nemůže podpořit myšlenku samostatného židovského státu, protože Židé „neuznali našeho Pána“.⁴⁸

Na dalších čtyřicet let kontakty mezi církví a sionistickým hnutím utichly. Události druhé světové války a kontroverze kolem papeže Pia XII. a jeho přístupu k problematice holocaustu, mezi Židy a katolickou církvev vnesly další napětí.

Rezoluce Valného shromáždění OSN 181 z 29. listopadu roku 1947, která počítala s řešením „corpus separatum“ pro Jeruzalém a jeho bezprostřední okolí, tedy např. i pro Betlém, byla pro katolickou církvev velmi pohodlná. Svatá místa, by nebyla pod přímou patronací židovských autorit, ale v mezinárodním právu. Toto řešení, však bylo arabskými autoritami odmítnuto a tedy nepřišlo k jeho realizaci.⁴⁹

Téměř půl roku po vzniku státu Izrael vzešla od Svatého stolce encyklika *In Multiplicibus Curis*, která volala po míru ve Svaté zemi a

---

⁴⁷ GOLDMAN, Shalom. *Zeal for Zion: Christians, Jews & the idea of the Promised Land*, USA, The University of North Carolina Press, 2009, ISBN 978-0-8078-3344-5. str. 169.

⁴⁸ *Israel-Vatican Diplomatic Relations*. [online]. 2008 [cit.15.4.2012]. Dostupné z: http://www.mfa.gov.il/PopeinIsrael/Israel-Vatican/Israel-Vatican_Diplomatic_Relations.htm

⁴⁹ *UN General Assembly Resolution 181*. [online]. 2008 [cit.15.4.2012]. Dostupné z: <http://www.mfa.gov.il/MFA/Peace+Process/Guide+to+the+Peace+Process/UN+General+Assembly+Resolution+181.htm>

jistotě mezinárodního charakteru a volného přístupu ke Svatým místům v oblasti Jeruzaléma.⁵⁰

Dalším dokumentem směřujícím z Vatikánu k problematice situaci v Palestině, byla encyklika papeže Pia XII. *Redemptoris Nostris Cruciatas* z 15. dubna roku 1949, ve které Svatý otec volá po upokojení situace Palestinců a znovu opakuje svou výzvu pro mezinárodní charakter Svatých míst, tentokrát i těch, která leží mimo okresek Svatého města.⁵¹

V roce 1950 se Vatikán pokoušel při OSN žádat o to, aby Svatá místa a Jeruzalém získaly mezinárodní charakter. Tato iniciativa se setkala s neúspěchem a Svatý stolec se již o další aktivity v této věci nepokoušel. I nadále si však zachoval svůj postoj výlučného charakteru pro místa svého zájmu v Izraeli.⁵²

4.1 Status řeholních osob v Izraeli

Vznikem samostatného státu Izrael, se změnil i status osob pobývajících na jeho novém území. Izraelskou národnost bylo možno získat několika způsoby. Prvním z nich byl *Zákon návratu* z roku 1950, který opravňoval k získání státního občanství osoby, jež se narodily z židovské matky, konvertity a osoby s židovskou příslušností v patrilineární linii.

Tento zákon se nevztahoval na většinu řeholníků a řeholnic žijících ve Svaté zemi. Zvláštním případem, který upřesnil podmínky *Zákona návratu* (úprava z roku 1962)⁵³, se stal případ karmelitánského mnicha

⁵⁰ *In Multiplicibus Curis.* [online]. [cit.15.4.2012]. Dostupné z: http://www.vatican.va/holy_father/pius_xii/encyclicals/documents/hf_p-xii_enc_24101948_in-multiplicibus-curis_en.html#top

⁵¹ *Redemptoris Nostris Cruciatas.* [online]. [cit.15.4.2012]. Dostupné z: http://www.vatican.va/holy_father/pius_xii/encyclicals/documents/hf_p-xii_enc_15041949_redemptoris-nostris-cruciatas_en.html

⁵² *Israel-Vatican Diplomatic Relations.*[online]. 2008 [cit.15.4.2012]. Dostupné z: http://www.mfa.gov.il/PopeinIsrael/Israel-Vatican/Israel-Vatican_Diplomatic_Relations.htm

⁵³ *The Oswald Rufeisen/Brother Daniel case court summations.* [online]. [cit.15.4.2012]. Dostupné z: <http://www.jewishagency.org/JewishAgency/English/Jewish+Education/Compelling+Content/Eye+on+Israel/Activities+and+Programming/Law+of+Return/19.+THE+OSWALD+RUFSEISEN.htm>

Oswalda Rufeisena, řeholním jménem bratra Daniela, který byl polským Židem, konvertovaným ke katolicismu. Rufeisen žádal v roce 1958 o izraelské občanství. Chápal se svou národností jako Žid a vyznáním jako katolík. Izraelské ministerstvo vnitra jeho žádost zamítlo, ačkoliv podle halachy Rufeisen odpovídal statusu Žida. V roce 1962 získal izraelské občanství, nikoliv však právem návratu, ale trvalým pobytem. Svůj život dožil v klášteře *Stella Maris* na hoře Karmel v Haifě.⁵⁴

Dalším způsobem získání izraelského občanství byl dlouhodobý pobyt, který se vztahoval na osoby žijící v Izraeli od vzniku v roce 1948 do roku 1952, kdy bylo uzákoněno *Nationality Law*.⁵⁵ Toto oprávnění se vztahovalo na většinu zasvěcených osob v Izraeli. Zvláštním případem jsou do dnešní doby řeholníci či řeholnice pocházející z arabských zemí, jež jsou s Izraelem v napjatých vztazích. Tento případ je zastoupen i v komunitě sester benediktinek *Notre Dame du Calvaire*, kde jsou některé sestry z Egypta a Libanonu.

4.2 Druhý Vatikánský koncil a změna postojů církve

V šedesátých letech dochází ze strany katolické církve k zásadnímu obratu ve vztahu k židovstvu a tedy i státu Izrael. Druhý Vatikánský koncil, který církev významným způsobem otevřel světu, začal mimo jiné redefinovat vztah katolické církve a nekřesťanských náboženství.

Do této doby můžeme vnímat i na příkladu chování Vatikánu k sionistickému hnutí, že židé jsou chápáni, jako opovržení, vzhledem k ukřižování Ježíše Krista.

---

⁵⁴ DAVIS, Uri. *Apartheid Israel: possibilities for the struggle within*, London, Zed Books Ltd., 2003, ISBN 184277338. str. 97.

⁵⁵ *Acquisition of Israeli Nationality*. [online]. 1998 [cit.15.4.2012]. Dostupné z: <http://www.mfa.gov.il/MFA/Facts+About+Israel/State/Acquisition+of+Israeli+Nationality.htm>

V encyklice *Nostra Aetate*⁵⁶ z 28. října roku 1965 jsou židé chápáni jako starší bratři ve víře, ze kterých církev vychází, a které nelze v obecném měřítku vinit ze smrti Ježíše Krista.

Teologické námitky byly tedy z velké části odstraněny, ale politická úskalí zůstala přítomna. Vatikán se stále obává o postavení místních katolíků a také o svou pozici vzhledem k arabským státům, na jejichž území žily početné uniatské církve, kdyby uznal existenci samostatného státu Izrael.⁵⁷

---

⁵⁶ *Nostra Aetate*. [online]. [cit.15.4.2012]. Dostupné z: <http://www.nostreradici.it/enaetate.htm>.

⁵⁷ *Israel-Vatican Diplomatic Relations*. [online]. 2008 [cit.15.4.2012]. Dostupné z: http://www.mfa.gov.il/PopeinIsrael/Israel-Vatican/Israel-Vatican_Diplomatic_Relations.htm

5 ZÁVĚR

Cílem mé práce bylo seznámit čtenáře s francouzskými katolickými zájmy v oblasti Svaté země od konce 19. století do roku 1948. Jako reprezentanta těchto zájmů, jsem si zvolila komunitu sester benediktinek *Notre Dame du Calvaire* na Olivové hoře v Jeruzalémě.

Na francouzské katolické zájmy v této oblasti jsem pohlížela jak v náboženském tak politicko-historickém aspektu problematiky. Důležitým prvkem při sestavování práce byl i osobní kontakt s touto řeholní komunitou a rozhovory s jednotlivými sestrami.

„Na tvé hradby, Jeruzaléme, jsem postavil strážné, ve dne ani v noci, nikdy nebudou mlčet. Pro Vás, kdo se připomínáte Jahvovi, pro Vás není klidu.“⁵⁸

Francouzská katolická církev, vystavena politice antiklerikalismu, která v průběhu 19. století hluboce zasáhla její identitu v Evropě, opět nabyla ztraceného sebevědomí v oblasti Orientu. Romantické nálady, spojené se znovu objevením Palestiny, jako země zaslíbené francouzských misionářů, se staly hybnou silou katolického misijního díla ve Svaté zemi.

Řeholní komunity s misijním charakterem se chápaly, jako novodobí křižáci na poli obnovení vlivu katolicismu v Palestině, jako franští misionáři, jež uchovávaly poklad pravé víry v této oblasti. Tyto jejich snahy podpořilo i znovu založení západního katolického patriarchátu v roce 1847 v Jeruzalémě, který zde od dob křížových výprav neexistoval. Misionáři tak nebyli pouze nositeli náboženství, ale také reprezentanty vlastní země.

Kontemplativní řády, mezi které se řadí i sestry benediktinky *Notre Dame du Calvaire* na Olivové hoře, se odkazovaly právě na onu duchovní

---

⁵⁸ *Izaiáš 62,6*. Jeruzalémská Bible

stráž Jeruzalémských hradeb, jež popisuje starozákonní prorok Izaiáš. Sestry zpřítomňovaly francouzské zájmy a zároveň byly signifikantí v oblasti ekumenismu, jež ležel papeži Leu XIII. v orientálních uniatských církvích na srdci. Sirotčinec, který provozovaly, se stal mostem mezi západní a východní částí katolické církve. Tato ekumenická úloha jim zůstala i po Druhém Vatikánském koncilu.

Jejich působení však mělo přesah. „*Realitou jejich života, toužily sestry benediktinky Notre Dame du Calvaire na Olivové hoře, přispět tajemství jednoty zapsané jak v srdci Izraele, tak i Ismaele.*“⁵⁹ To se pozitivně projevovalo i na jejich vztazích s místní arabskou populací. Sestry poskytovaly pracovní příležitosti, jak v sirotčinci arabským vychovatelkám, tak mužům v oblasti technického budování kláštera.

Dalším prvkem, který charakterizoval působení této řeholní komunity, bylo úzké sepjetí s ostatními francouzskými katolickými institucemi v Jeruzalémě. Především pak s důležitou misijní kongregací *Saint Joseph de l'Apparition*. V postavení sester benediktinek v rámci západního katolického patriarchátu v Jeruzalémě, hrála zásadní úlohu intervence zakladatele jednoho z nejvýznamnějších francouzských institutů ve Svaté zemi *l'École biblique*, otce Marie-Joseph Lagrange OP.

Historii kláštera jsem popisovala do vzniku samostatného státu Izrael. V následující době od roku 1977 byl uzavřen sestrami provozovaný sirotčinec a při klášteře byla otevřena malá ubytovna pro poutníky.

V závěrečné části práce jsem považovala za důležité uvést vztahy mezi katolickou církví a sionistickým hnutím, které při vzniku státu Izrael, hrály významnou roli i pro řeholní stav na jeho území žijící.

Vztahy mezi římskokatolickou církví a nově vznikajícím státem Izrael, byly velmi napjaté. V práci uvádím jako zásadní argument

---

⁵⁹ Bénédictines de Notre Dame du Calvaire, Mont des Oliviers – Jérusalem, neprodejné

encyklyky a papežská vyjádření v dané problematice. Zlom přichází v šedesátých letech minulého století, kdy se politika Vatikánu vůči židovskému národu ve světle Druhého Vatikánského koncilu zásadně mění. Praktickou realizaci těchto změn můžeme spatřovat také v návštěvách papeže Jana Pavla II. a v dnešní době Benedikta XVI. Ve Svaté zemi a ve snaze narovnat vztahy, poškozené historií.

Důležitou částí popisovaných vztahů je také status řeholních osob ve státě Izrael. Za podnětné jsem považovala uvést příklad karmelitánského mnicha Oswalda Rufeisena, který způsobil změnu v definicích *Zákona návratu*.

Téma, které jsem popisovala, je v rámci českého akademického prostředí, pro svůj poměrně specifický charakter nezpracováno. Doufám, že se moje práce stane vhodným úvodem k celé problematice.

Historie francouzských řeholních komunit ve Svaté zemi je velmi zajímavá a v části diplomatických aktivit Francie na Blízkém východě také důležitá. Sestry benediktinky se nepřímo staly aktivním faktorem na tomto poli. Jejich status se v průběhu let několikrát změnil, ale ve všeobecném rámci francouzských blízkovýchodních zájmů zůstal vždy významný.

V dnešní době má komunita jedenáct členek, z toho jednu sestru poustevnici. Sestry jsou původem z Egypta, Libanonu, Polska, Jižní Ameriky a Francie. Společenství má vitální charakter. Sestry provozují obchod s vlastními výrobky. Důležitým artiklem jsou náboženské předměty, především ikony, které sestry píší. O tvorbě ikon, které jsou součástí jejich spirituality navazující na orientální církevní tradici mnišství dokonce sestry vydaly monografii. Dále se sestry živí prodejem olivového oleje a francouzských marmelád.

Práce mě obohatila v mnoha rozměrech. Za nejdůležitější považuji osobní kontakt se sestrami benediktinkami, který pro mě byl velmi

budující. Na závěr chci uvést část rozhovoru s jednou ze sester, ve kterém vysvětluje význam a naplnění jejich života.

„Zakoušíte tak zkušenost základů mnišství, poušť jako přípravu na Zaslíbenou Zemi. Ano, to jsem Vám chtěla říct. Oslavujeme pochod pouští, s jejími oázami, které jsou naším sobotním odpočinkem, tam získáváme doplnění duše, ve zkušenosti procesu naplňování. „Můj milý je můj a já jsem jeho“. Je to potřebný prostor v našich životech pro přípravu našeho bytí na další život nabídnutý Bohem samotným. Nám a všem. Jsme tu pro všechny. Je to prostor a čas žen, které vytrvávají stále. Je to naše místo a náš čas, v Církvi, nepohodlné, ale neseme těžký život s nadějí. Pro nás a pro všechny lidi.“ (Mere Christine, Jérusalem)⁶⁰

---

⁶⁰ ROGER, A. *Moniales à Jérusalem, centenaire du monastère de Notre-Dame du Calvaire au Mont des Oliviers*, Renaissance de Fleury 181, ISSN 0755-1975. str. 44.

6 POUŽITÁ LITERATURA A PRAMENY

- 1) BOUREL, Dominique, ed. *Bulletin de Centre de recherche français de Jérusalem*, automne 1998
- 2) CURTIS, Sarah. *Civilizing habits: Women missionaries and the revival of French Empire*, USA: Oxford University Press, 2010, ISBN 0195394186.
- 3) DAVIS, Uri. *Apartheid Israel: possibilities for the struggle within*, London, Zed Books Ltd., 2003, ISBN 184277338
- 4) DE BARENTON, Hilarie. *La France catholique en Orient durant les trois derniers siècles: D'après des documents inédits*, Paris: Oeuvre de Saint-François d'Assise, 1902
- 5) DUMPER, Michael. *The politics of Jerusalem since 1967*, USA, Columbia University Press, 1997, ISBN 0-231-10640-8
- 6) FOURNIE, Pierre. *La France et la Proche-Orient: 1916-1946: une chronique photographique de la présence française en Syrie et au Liban en Palestine, au Hedjaz et en Cilicie*, Casterman, 1996, ISBN 2-203-62011-0
- 7) FRAZEE, Charles. *Catholics and Sultans: The church and the Ottoman Empire (1453-1923)*, Cambridge: Cambridge University Press, 1983, ISBN 0521246768.
- 8) GOLDMAN, Shalom. *Zeal for Zion: Christians, Jews & the idea of the Promised Land*, USA, The University of North Carolina Press, 2009, ISBN 978-0-8078-3344-5
- 9) GOMBÁR, Eduard. *Moderní dějiny islámských zemí*, Praha, Karolinum, 1999, ISBN 80-7184-599-X

- 10) *Jeruzalémská Bible: Písmo Svaté* vydané Jeruzalémskou Biblickou školou, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2009, ISBN 978-80-7195-539-9
- 11) LIVIO, Jean-Bernard. *Monastère des Bénédictines du Mont des Oliviers, Jérusalem 1897-1997*, Suisse, CHOISIR, 1997
- 12) MARKLEY, Paul. *Christian attitudes towards the State of Israel*, Canada, McGill-Queen's University Press, 2001, ISBN 0-7735-2188-7
- 13) MASTERS, Bruce. *Christians and Jews in the Ottoman Arab World, the roots of sectarianism*, Cambridge, Cambridge University Press, 2001, ISBN 0-521-80333-0
- 14) RÉVILLE, Jean. Anticlericalism in France, In: *The American Journal of Theology*, Vol. 9, No. 4 (Oct., 1905)
- 15) ROGER, A. *Moniales à Jérusalem, centenaire du monastère de Notre-Dame du Calvaire au Mont des Oliviers*, Renaissance de Fleury 181, ISSN 0755-1975.
- 16) SAYEGH, Sélim. *Le statu quo de Lieux-Saints nature juridique et portée internationale*, Roma, Corona Laterarensis, 1971
- 17) TINKOVÁ, Daniela. *Revoluční Franice 1787-1799*, Praha: Triton, 2008, ISBN 978-80-7387-211-3
- 18) TRIMBUR, Dominique ed. *De Bonaparte á Balfour, La France, l'Europe occidentale et la Palestine, 1799, 1917*. Paris: CNRS Éditions, 2008, ISBN 978-2-271-06671-8.
- 19) WITTBERG, Patricia. *The rise and decline of Catholic religious orders: a social movement perspective*, New York: State University of New York Press, 1994, ISBN 0791422305

Internetové zdroje:

1) ANDERSON, Mary Jo. *Faith of the Eldest Daughter – Can France retain her Catholic heritage?*[online]. 2003 [cit.14.4.2012]. Dostupné z: <http://www.wf-f.org/03-1-France.html>

2) *Acquisition of Israeli Nationality*. [online]. 1998 [cit.15.4.2012].

Dostupné z:

<http://www.mfa.gov.il/MFA/Facts+About+Israel/State/Acquisition+of+Israeli+Nationality.htm>

3) *In Multiplicibus Curis*. [online]. [cit.15.4.2012]. Dostupné z: http://www.vatican.va/holy_father/pius_xii/encyclicals/documents/hf_p-xii_enc_24101948_in-multiplicibus-curis_en.html#top

4) *Israel-Vatican Diplomatic Relations*. [online]. 2008 [cit.15.4.2012].

Dostupné z: http://www.mfa.gov.il/PopeinIsrael/Israel-Vatican/Israel-Vatican_Diplomatic_Relations.htm

5) *Nostra Aetate*. [online]. [cit.15.4.2012]. Dostupné z: <http://www.nostreradici.it/enaetate.htm>

6) PIUS VI. *Quod Aliquantum?*[online]. 2002 [cit.13.2.2012]. Dostupné z: <http://www.papalencyclicals.net/Pius06/index.htm>

7) *Redemptoris Nostri Cruciatu*s. [online]. [cit.15.4.2012]. Dostupné z: http://www.vatican.va/holy_father/pius_xii/encyclicals/documents/hf_p-xii_enc_15041949_redemptoris-nostri-cruciatu_en.html

6) *The Oswald Rufeisen/Brother Daniel case court summations*. [online]. [cit.15.4.2012]. Dostupné z:

<http://www.jewishagency.org/JewishAgency/English/Jewish+Education/Compelling+Content/Eye+on+Israel/Activities+and+Programming/Law+of+Return/19.+THE+OSWALD+RUFENSEN.htm>

7) *UN General Assembly Resolution 181*. [online]. 2008 [cit. 15.4.2012].

Dostupné z:

<http://www.mfa.gov.il/MFA/Peace+Process/Guide+to+the+Peace+Processes/UN+General+Assembly+Resolution+181.htm>

7 RESUMÉ

The main theme of my bachelor thesis is French Catholic interests in Holy land during the end of 19th century till 1948, represented by women's monastic order of sisters Benedictines *Notre Dame du Calvaire* on the Mount of Olives in Jerusalem.

In the prologue I give a definition of three basic terms which I use in my work. These are *Holy land*, *Palestine* and *Yishuv* in the understanding and view of my bachelor thesis.

In the first chapters I describe position of the Catholic Church in France affected by French Revolution (1789-1799) which had a great impact on its identity. I describe especially the situation of monastic orders and congregations, both feminine and masculine. Then I give an information of the status of the Catholic France in the Orient. For better understanding I describe whole christian mission in Holy land in 19th century. I specilize in French Catholic mission represented by sister benedictines *Notre Dame du Calvaire*.

In this point I give a description of founding the Congregation of *Notre Dame du Calvaire*. Then I write about the establishment of the monastery on the Mount of Olives in Jerusalem. There I present the most important moments in historical outline. Crucial points of this part of my work are identity and status of sisters benedictines in Holy land and their ecumenical mission between Rome and oriental church. I also introduce the main consecrated persons of this congregational monastery on Mount of Olives.

In the last part of my bachelor thesis I present relationship between Vatican and Zionist's movement before establishment of Israel. I give an information about position of consecrated people in the law of modern state Israel, with the example of the jewish Carmelite monk Oswald

Rufeisen. I also write about the changing of views after the Second Vatican Council in catholic understanding of jewish people and judaism.

In the closing part of my work I summarize my whole bachelor thesis and I describe current situation in this Benedictine community. Whole text is ended by words of sister from this community who speaks about the meaning of their life.